

MakerSpace v Moravskoslezské knihovně v Ostravě - rozhovor s Michaelou Mrázovou

Autor: Matty Čechovských

Číslo: roč. 8, č. 1/2022

Rubrika: Impulsy u kávy

Klíčová slova:

Rozhovor vedl:

Matty Čechovských

Fotky k článku:

Archiv Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě

Mohla bys v krátkosti popsat makerspace ve vaší knihovně?

Je to takový náš kreativní prostor, který budujeme od roku 2019, kdy jsem do knihovny nastoupila a nakoupili jsme první vybavení. Až postupem času jsme se tomu začali věnovat o něco více koncepčněji a nyní se soustředujeme (mimo jiné) na podporu rozvoje technické a digitální gramotnosti. Naše dílna je primárně otevřená pro školy (od mateřských po střední), často pořádáme metodické semináře pro knihovníky a učitele, ale i veřejnost k nám, po předchozí domluvě, může zavítat. Zatím, i z personálních důvodů, ale nemůžeme zajistit pravidelné otevírací hodiny.

[Vybavení](#) se snažíme mít pestré, průběžně jej dokupujeme a rozšiřujeme naši nabídku.

Vím, že Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě má poměrně nedostačující prostory pro svůj provoz. Jak se vám i přesto podařilo vyčlenit místo určené k těmto aktivitám?

Byla to dlouhá a ne úplně lehká cesta. Naše knihovna sídlí už více než 70 let v provizorních prostorách Nové radnice v Ostravě a s místem opravdu bojujeme, jak pro provoz, tak i co se týče například zázemí pro zaměstnance. Dříve jsme měli vybavení umístěné, kde se dalo, od chodeb po kanceláře a před lekceci jsme to všechno přenášeli do učebny.

Aktuální prostor pro náš makerspace vznikl v roce 2020 díky sloučení oddělení služeb a oddělení speciálních fondů. Z jejich již nevyužívaných studovny a půjčovny jsme mohli udělat učebnu, ve které probíhají i jiné vzdělávací akce. Takže stále se o prostor dělíme, ale i tak jsme za to moc vděční. Máme vybavení uloženo v jedné místnosti, která navíc docela vyhovuje našim potřebám pro práci u stolů i na koberci.

Udržet v knihovně funkční makerspace je jistě složité i z finančního hlediska, ať už jde o nákup nových technologií nebo materiálů k použití. Jak jste tohle v knihovně vyřešili vy? Máš nějaké tipy, kde by knihovny mohly získat prostředky?

My financujeme provoz dílny zejména ze dvou zdrojů. Těmi nejvýznamnějšími jsou určitě dotace a granty, z nichž určitě nemohu opomenout [VISK3](#) a [Meet and Code](#). Nárázově pak občas vybydou finanční prostředky v rozpočtu na provoz knihovny.

Ale jako každá knihovna i my musíme nakládat s rozpočtem odpovědně a jsme vděční za každý umožněný nákup.

Kromě financí a prostoru je důležité mít i personál, který je schopný technologie obsluhovat. Ty k nim máš kladný vztah a jde vidět, že tě tahle práce opravdu baví. Máte tedy v knihovně vyčleněné pracovníky, jako jsi ty, kteří se technologiím věnují rádi? Nebo se snažíš alespoň v základech zaškolit i ostatní kolegy?

Na začátek určitě musím říct, že můj nyní kladný a aktivní vztah k technologiím je záležitostí posledních pár let. Vlastně ještě s první objednávkou robotů a 3D tiskárny do knihovny jsem vůbec nevěděla, do čeho jdu. Byla jsem ale nadšená a hned mě to úplně pohltilo! A to mě neustále vede k tomu si hledat další informace, objevovat nové roboty a věnovat se rozvoji těchto aktivit. Ještě před pár lety bych se označila za zcela netechnický a dyspraktický typ.

Abych popsala situaci v naší knihovně. Stejně jako v mnohých jiných knihovnách, netočí se můj úvazek jenom okolo techniky a makerspace, je to maximálně 1/3. Jsem takový technický guru makerspace, vybírám nové technologie, pak se s nimi učím, připravuju metodické materiály, věnuji se konceptu STEM výuky. A potom s tím seznamuji i své kolegy. Je pro nás v rámci [vzdělávací posádky](#) důležitá alespoň částečná vzájemná zastupitelnost, protože každý se musíme orientovat v práci kolegy. A taky musím říct, že některé akce bych bez pomoci kolegů nezvládla, třeba když si k nám přijede vyzkoušet roboty 35 žáků. To je opravdu každá ruka dobrá. Takže já se to naučím a pak to předávám kolegům, jednou za čas si dáváme v tom nejužším týmu společně takový vzdělávací den, kdy se učíme s novými roboty nebo kolegům ukazují pokročilejší aktivity, vyměňujeme si zkušenosti. A je to taky skvělá forma teambuildingu!

Potkali jste se při zakládání nebo při současném provozu makerspace s nějakými dalšími problémy nebo překážkami, se kterými jste předem nepočítali?

Setkáváme se s různými problémy či překážkami. Ať už to jsou názory, že takovéto věci do knihovny nepatří, nebo že někdo nevidí smysl v tom co děláme. Také občas technika zlobí, roboti stávkují a ne vždycky se lekce povede podle našich představ. A jak již bylo zmíněno, je to také finančně náročné. Ale ani jedna z uvedených věcí nás nemůže v naší práci zastavit. Naštěstí máme podporu vedení knihovny, které nás (jak jen je to možné) podporuje.

Zjistil jsem, že pokud se nejedná o veřejnou, naplánovanou akci, musí se zájemci o využití makerspace předem objednat prostřednictvím e-mailu. Jak jste se systémem objednávání spokojeni? Můžeš popsat nějaké výhody nebo nevýhody?

Je to tak. Bohužel nejsme schopní zajistit pravidelnou otevírací dobu, a proto jsou prostory a služby našeho makerspace zatím pouze na vyžádání. Je pravda, že objednávání přes e-mail nemusí být úplně komfortní, řešíme do budoucna i možnost nějakého rezervačního systému. Takže prostor pro zlepšení i nápady máme, ale zatím si s e-mailem vystačíme. Vždy je potřeba zkoordinovat volnou místnost i volný čas kolegů a najít průsečíky, abychom mohli poptávku realizovat.

Na stránkách knihovny máte napsáno, že zájemce o 3D tisk si má donést vlastní, již vytvořený model, který mu bude následně vytisknut. Pracujete nějak i s lidmi, kteří modelovat neumí, ale i přesto by měli o 3D tisk zájem? Plánujete případně do budoucna nějaké vzdělávací kurzy?

Jednou za čas pořádáme workshopy na 3D modelování a rádi bychom základy práce v nějakém modelovacím SW nabízeli častěji. V tuto chvíli je to opět služba „na vyžádání“, zejména pro školy (2. stupeň ZŠ a střední školy) a knihovníky, kteří s 3D tiskem začínají nebo se chtějí naučit modelovat.

Kromě veřejnosti je prostor využíván i školami. Jakým způsobem vzdělávací lekce vedete? Dáváte žákům volnou zábavu, aby si sami vyzkoušeli fungování jednotlivých technologií, nebo je učíte programovat krok po kroku?

Volba metodiky lekcí závisí hned na několika faktorech. Pokud k nám třída přijde poprvé a od školy/pedagogů nemáme konkrétní zadání, tak necháváme spíše volné zkoušení a hraní. Vždy ale máme připravené i nějaké pracovní listy, např. pro práci s ozoboty. Pokud už třeba mají účastníci nějaké zkušenosti s programováním a roboty, nebo už u nás někdy byli, tak lekci více vedeme, máme připraveny konkrétní úkoly, soustředujeme se více na to programování než jenom „hraní“.

Také chceme v brzké budoucnosti nabízet projektová dopoledne, které jsou postaveny na konceptu STEM vzdělávání (= propojování technických předmětů, učení se v souvislostech, řešení problémů). Já sama jsem velkým zastáncem a propagátorem takto pojaté výuky. Pak můžeme třeba 3D tisk propojit s chemií, fyzikou, informatikou, angličtinou, mediální výchovou... Takto nám to dává smysl i v souvislosti se změnami, které aktuálně probíhají ve školství (např. revize RVP).

Dokázala bys zhodnotit, o kterou z dostupných technologií je u vás největší zájem? Máte případně poptávku od uživatelů na něco, co jim ve vašem makerspace chybí, co by v něm ocenili?

U veřejnosti je to hlavně ten 3D tisk, spolupracujeme například s jedním panem modelářem, [který vyrábí neuvěřitelné věci!](#) Jinak z robotů jsou ozoboti sázka na jistotu, těmi zabavíme všechny věkové kategorie, od dětí po seniory. Brzy bychom chtěli nakoupit robotické hračky pro menší děti, zvažujeme bee-boty.

Velkou poptávku máme po kroužcích programování pro děti. [Klub programování CoderDojo](#) jsme rozjeli na jaře 2020, ale po pár setkáních jsme museli kvůli protiepidemickým opatřením jeho činnost pozastavit. Od září bychom se do toho rádi pustili znovu a tento klub nabízeli dětem od 8 do 14 let, kteří už právě chtějí přejít od toho hraní k programování.

Podíváme se trochu do budoucnosti. Pokud vyhraje projekt Černá kostka a Moravskoslezská vědecká knihovna se tak přesune do nových, na míru vytvořených prostor, budete si moct vyčlenit místo jen pro účely makerspace. Jak by mělo vypadat? Co bude svým uživatelům nabízet?

Makerspace by měl mít v Černé kostce vyhrazen velký prostor. Bohužel ne tak velký, jak by se nám líbilo, musíme ale respektovat rozhodnutí pana architekta. Nicméně i tak by mělo dojít k rozšíření prostor a nabídky, rádi bychom pořídili laserovou rezačku, plotter, vyšívací stoje, robotické rameno... Plány máme velké, tak uvidíme za pár let, jak se nám je podaří v Černé kostce realizovat. Držte nám palce!

A máte nějaké plány na úpravu současného makerspace, pokud by Černá kostka náhodou nevyšla?

Pokud by došlo k tomu, že by Černá kostka nevyšla (na což ani nechceme pomyslet), tak bychom se museli spokojit se stávajícími prostory, ale zcela určitě budeme dále rozšiřovat náš robotí ansámbl, stejně tak už teď plánujeme pořídít další technické vybavení a rozšiřovat nabídku lekcí i možnosti otevřené dílny pro veřejnost.

Co bys na závěr doporučila knihovně, která s makerspace teprve začíná?

Hlavně se toho nebát! A mít aspoň hrubou představu o tom, pro koho a jak by ten váš makerspace měl sloužit, proč jej chcete rozjet. Nemusíte být ajťáci ani programátoři, stačí nadšení a otevřenost

novým výzvám. Taky se nebojte říct si o pomoc, nebo se jedte „nachytřit“ někam, kde už to funguje. A ozvat se můžete klidně přímo mě, moc ráda vám pomůžu!

Matty Čechovských. MakerSpace v Moravskoslezské knihovně v Ostravě – rozhovor s Michaelou Mrázovou. Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství [online]. roč. 8, č. 1/2022 [cit. 2022-6-20].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/makerspace-v-moravskoslezske-knihovne-v-ostrove-rozhovor-s-michaelou-mrazovou.

ISSN 2336-727X.